Szakonyi Károly

Régi fénykép, Óbuda, harmincas évek

A fénykép bal felső sarkán egy ló feje látszik, pofájára akasztott abrakostarisznyával, zabos zsákja a rúd hegyére akadt, a ló elesége fogytán. Dél van, vagy inkább délelőtt. Két párhuzamos csík szeli át derékban a képet, a villamossín, a Flórián térről vezet a Bécsi út kereszteződéséig. A sínek mellett nekifeszülő, simléderes sapkás férfi, hámba fogva tűzifával megrakott kézikocsit húz. A földszintes házak közti sikátorokban az utca közepén folyik a szennylé, macskák bújnak elő lustán a pincékből, a műhelyekből fűrészgépek sikkantásai, kovács üllők csengései hallatszanak, időnként egy kakas kukorít a délelőttbe, tyúk kárál, akárcsak falun. Odább az út végén, a villamos végállomáson utasok szállnak fel a trolejbuszra, a szögletes, cipődoboz formájú kocsi az óbudai temetőig közlekedik. A stráfkocsi elé fogott ló felkapja a fejét, hogy egy ügyes rándítással a zsák aljából kihalássza a maradék zabot, kocsisa vasalt aljú, rekeszes szódásládát kap le a platóról, bőr vállvédőjére lendíti, s viszi be a kocsmába. A fehér bortégelyek hűs, savanykás illata keveredik a frissen olajozott padló szagával. A négyszögletű asztalokon rózsaszín kockás abroszok. Ilyenkor délelőtt csendes az üzlet, csak délfelé telik meg, postások ülnek be , hogy mielőtt a postahivatalban elszámolnának, spriccer mellett rendezgessék táskáik tartalmát. Fuvarosok állnak meg a kocsma előtt, három deci rizling a korsóba, s rá a gyöngyöző, jeges szóda, vagy egy pohár Dreher, pilisi meszesek, kőporral házalók enyhítik szomjukat, a remízből beszkártisták, kőművesek, takácsok ballagnak át munkájuk mellől felhajtani egy-két pohárral. Délután a poros irodákból elszabadult kishivatalnokok ülnek az asztaloknál, téglagyáriak érkeznek a szárítótelepről, az égetőkemencék mellől. Töpörtyűt, abált szalonnát hoznak zacskóban, kenyeret, sót, paprikát kapnak a fröccseik mellé. Csakhamar bortócsásak az asztalok, öklök, tenyerek gyűrik az abroszokat, szék borul, cigarettafüst úszik vastagon a hangosodók fölött. Lassan alkonyul, asszonyok, gyerekek kujtorognak a téglagyári munkások után a barakklakásokból. Benéznek a kocsma ajtón, aggodalmasan intenek az embereknek, várakoznak némán, marad-e valamenyicske a zsebekben a bérből. A kiszáradt torkok sok fröccsöt elnyelnek. A sikátorokban fellobban a gázlámpák kékes lángja. A kapuk hangos döndüléssel csukódnak. Kutyák loholnak falkákba verődve, behúzódnak az árnyékos zugokba a késői hazatérők elől, aztán csendben tovább loholnak némán, míg össze nem marakodnak valami koncon. A remíz vágányain vinnyogva fordulnak be

az utolsó villamosok. Mezei illatot sodor a Hármashatár-hegyről a lomhán mozduló szél. A terek padjai felől még hallhat suttogó szerelmes szavakat, dévajkodó kacagást a kóborló *facér,* töprengve, hogy holnap hol nézzen munka után. Talán a Goldbergernél kinn lesz a *tábla*. Zsebében kotorász felszedett csikke után, amikor a Fő tér sarkánál meglát egy magas, kalapos urat, amint megy, kissé kapatosan magába morgolódva, a domborúra kopott macskaköveken. Talán a *Khélitől* jön, talán csak valamelyik olcsó kis kocsmából. A gázlámpák tompa fényénél óriásnak látja. Nem tudhatja, hogy Szindbád az, akit szerelmes női árnyak kísérnek hazáig az óbudai éjszakában.

Idő, idő…

In memoriam Gy. T.

Kopogni kell, csak akkor engedik be az embert. Az ápoló kinéz a résen. – Kihez jött? - A látogató megmondja. Az ápoló bólint, kitárja a kilincs nélküli fehér ajtót. A recepciónál a nővér felnéz a pultra tett lázlapokról, az ápoló említi a beteg nevét, erre ő is csak bólint, tovább dolgozik.

Társalgó vagy étkező helyiség.

Asztalok, szerteszét álló székek. Némelyiken csíkos köpenyes, pizsamás, papucsos alakok. Kócos hajú, fejét mellére ejtő csontsovány nő. Borostás ábrázatú, fogatlan férfi. Fiatal lány, két kezét laza pulóvere ujjába dugva ül, a semmibe bámul.

– Évához jött? Évához? Évához jött az úr! – követi lépteit ugrándozva egy kopasz emberke.

– Nem Évához jöttem…

– Nem Évához? Nem Évához jött!

– Üljön le, Gábor bácsi! – ragadja karon az ápoló a kis kopaszt.

A látogató bekopog az egyik szobába. Csend. Akihez jött, alszik. Fekszik hanyatt az ágyon, az éjjeliszekrényen alma, ásványvizes palack, sütemények, mobil telefon, szemüveg, orvosságok.

A látogató kihúzza az ágy alól a támlátlan ülőkét, letelepszik, vár.

A férfi az ágyon fel-felszusszan, mintha a szemhéját is felhúzta volna, de aztán újra a csukott szem, a félig tátott száj, a borotválatlan, sárgás,ráncos arc. A karja a takaró fölött, csuklójába döfött infúziós tűvel. De nincs bekötve a műanyag csövecske. Az állványos üres infúziós üveg.

Megérinti a csontos kezet. – Itt vagyok… barátom. Bejöttem…

A beteg lassan felpillant. De megint lehunyja a szemét, és csak sokára néz fel újra. Int üdvözlőn, kicsi mosollyal.

A látogatónak összeszorul a szíve. Megpróbálja látni a barátja régi arcát. Elképzeli. Elképzeli a nagy nevetéseket, a komoly, okos beszélgetéseket, a közös utakat. Vidéki éttermekben az ízes vacsorákat. – Sört! Jéghideget! – És amikor hozza a pincér, barátja a palackot az arcához szorítja, hogy hideg-e valóban. – Meg vodkát! Hozzon nekünk vodkát… Őszi sétákra gondol a látogató, hosszú vonat utakra a végtelen orosz tájon Moszkva felé. Színházi bemutatókra, a bankettek harsány derűjére…

– Vizet…

Megkeresi az éjjeliszekrényen a poharat.

– Ülj föl, így nem tudod – Itatja. Mellé csöppen. – Kivigyelek a napra?

Csak egy bólintás.

– Talán a járókerettel…

A terasz berácsozva. Néhány, valaha fehér műanyag szék. Az egyiken összegörnyedt alak cigarettázik. Mohón szippant, mintha a szomját oltaná.

– Itt jó lesz?

Megint csak bólintás. Lassú, csosszanó lépések, nehézkes leereszkedés a székre. Sóhaj.

– Vége a dalnak

– Dehogy! Felépülsz…

Üresen csengő szavak. Riadtság a szavak mélyén. „Felépülsz." Csend. A csend kegyetlen percei. Aztán: – Holnap…. – nehezen törnek fel a szavai – holnap átvisznek egy másik osztályra. Nem tarthatnak itt… És ott aztán… Nekem ne mondják… tudom, hogy csak orvosi kísérlet. Presztizs…

– Holnap?

– Holnap.

– Úgy tudom, holnapután. Nekem a doktor azt mondta. Nyolcadikán.

– Miért, ma mi van?

– Ma hatodika. Hatodika van.

Feltekint, megrebbennek a szempillái. Szemében apró csillanás. – Nem hét?

– Nem. Hat. Tudom.

Még erősebb csillogás. Mintha az arca is kisimulna. – Akkor egy nap… egy napppal… Egy nappal később. Mert ott… – Legyint. Többet nem szól, csak néz maga elé. A látogató beszélne, de képtelen. Mit mondjon? Miről beszéljen? Hogy mi van odakinn, meg hogyan mennek a dolgok? Minek?

Tehetetlenségében megnémul.

– Bekísérjelek?

A beteg megrázza a fejét. Nem, még maradna. Maradna egy kicsit. Ameddig még ide süt a nap.

A rácsok árnyéka rájuk rajzolódik.

– Akkor még egy nap – suttogja a beteg. Csak a szájmozgásáról lehet leolvasni, de a szeme csillog. – Egy nappal később… egy nappal…

A cigarettázó feláll, elmegy mellettük behúzott nyakkal.

Ülnek ketten a téli napban. Mintha valahol egy francia kisváros kávézójának teraszán ülnének. Vagy Szigligeten a kocsmában. Vagy Nagymaroson, a Dunaparton. És várnák a marinírozott halat. A sört. Mintha…

Mert a nap ugyanúgy süt. Hideg februári fénnyel. A nap ugyanolyan.

Megjelent: Napút, 2008/1

Szent Mihály olaja

A férfi földrajzot tanított egy budai gimnáziumban, a tél folyamán keserves válóper tett pontot felesége hűtlenségére, megnyugodni két hétre Rodoszra utazott. Egyik délben késve érkezett a hotel ebédlőjébe, már csak egy kétszemélyes asztalnál volt hely. Negyven körüli, karcsú, barna nő ebédelt egyedül, megkérdezte, leülhet-e, a nő bólintott. Látta már a hotelben, s nyilván ő sem volt a másiknak teljesen ismeretlen. A desszert után azt vették észre, hogy már csak maguk ülnek a teremben, annyira összemelegedtek. Az ég örökké felhőtlen volt, forrón tűzött a nap, úsztak, napoztak, hűsöltek a pálmák árnyékában, sokat beszélgettek. Amikor a tanár válópere került szóba, a nő különösen megélénkült. Mindjárt a macskájáról kezdett mesélni, az egyetlenről, ami felvidítja a magányában, egyébként bankban dolgozik, a számok világában él, üdítően hatnak rá a tanár szavai, csodálattal hallgatja történeteit a kikötőben állt Kolosszusról, Helios isten szobráról, amit időszámításunk előtt kétszázhuszonhatban egy földrengés döntött le, továbbá az Égei tengerről, és egyáltalán a Nap szigetéről. Bejelentkeztek egy hajókirándulásra. Megviseltnek látszó, hatalmas komphajón indultak útnak. A fedélzeten a korlát mellett találtak helyet, de legalább láthatták az itt–ott feltűnő kisebb szigeteket, meg a török partok szürke szikláit. Symi szigetén kötöttek ki, egy csendes öbölben, amit fél karéjban ölelt a hegyoldalba épült, hajósok és szivacshalászok alapította városka. A tanár erről is sokat tudott, a nő elbűvölve hallgatta, hogy régen az asszonyok milyen aggodalommal várták a zsákmányért a mélybe bukó, a megélhetésért veszélyt vállaló férfiakat, akik éles késükkel minél több sziklafalra tapadó szivacsot igyekeztek hálójukba gyűjteni. Szerencsés feljövetelükért fohászkodtak mindig Szent Mihályhoz, a sziget védőszentjéhez. Délután ők is felkeresték a Symi egy távolabbi pontján lévő templomot és kolostort, itt látták azokat a hála

ajándékokat, amiket a szerencsés megmenekülésért áldoztak Szent Mihálynak. Az ortodox szerzetes kis üveg olajat is kínált, minden bajra jó orvosságot. A nőt meghatották a történetek, főleg az asszonyok ragaszkodó szeretete. Hangulatos vendéglőt találtak a város terén, roston sült naphalat rendeltek és könnyű dalmát bort, a pincér azt hitte, házastársak. Délután indult vissza a hajó Rodoszra. A nő a férfi vállára hajtott fejjel pihent, az asszonyi odaadásról beszélt meghatottan, ami nélkül a szivacshalászoknak sivár lenne az élte. A férfi csendesen hallgatta. Vacsora után pezsgőt ittak a bárban. Mindketten kissé elbódultak, a nő megérintette a férfi kezét, s minthogy az nem vonta el, gyengéden megszorította. Éjszakára nem zárta be a szobaajtót, nyitott szemmel feküdt a sötétben, minden neszre heves szívdobogás fogta el, arra gondolt, hogy eltelt a hét, másnap indulnak haza, várja a hivatal, az üres lakás, de talán nem a magányos esték. Könnyek csordultak végig az arcán, a remény könnyei. Így aludta el. Reggel a kijelentkezéskor jóleső izgalommal kereste a férfit, helyette a recepciós egy levelet adott át, Szent Mihály olaja volt benne és egy lapon néhány sor. *Ír minden fájdalomra. Köszönöm a társaságát. Jó utat!...*